

Inhoud

Inleiding	8
1 Gods tegenwoordigheid in de Bijbel	11
Inleiding	11
Beelddrager van God	13
De hof van Eden als tempel	16
Verbroken gemeenschap, nieuw begin	19
Gods aanwezigheid in de openbaring van Zijn Naam ...	24
Gods verhevenheid en nabijheid	29
Gods aanwezigheid in Zijn Woord	32
Gods wonen in tabernakel en tempel	36
Gods wonen in Jezus Christus	41
Gods wonen in de gemeente als Zijn nieuwe tempel ...	44
Gods wonen in de gelovigen	47
Gods wonen in de eerste christengemeente	51
2 Gods tegenwoordigheid, lessen uit de geschiedenis	56
Inleiding	56
Gods tegenwoordigheid, de stem van Luther en van Calvijn	57
Lessen uit de geschiedenis van opwekkingsbewegingen	64

Gods aanwezigheid en de verkondiging van het Evangelie	73
Martyn Lloyd-Jones en de zalving met de Geest	80
3 Stromen van levend water	88
Inleiding	88
Gradaties van Gods aanwezigheid	89
Eens en voorgoed?	91
Gods aanwezigheid en de <i>ervaring</i> van Zijn aanwezigheid	96
Pinksteren en Gods aanwezigheid vandaag	98
Gods aanwezigheid in een tijd van afwezigheid?	100
Welke weg hebben wij te gaan?	102
4 Zoek Mijn aangezicht	106
Inleiding	106
Gods aangezicht zoeken	106
Gods aanwezigheid voor ogen houden	110
Meer van Jezus' liefde kennen	114
Vriendschap met Jezus	117
Prediking in de kracht van de Geest	121
Gods aanwezigheid in de eredienst	126
Hoe dragen wij het Evangelie over?	130
5 Leven in Gods aanwezigheid	135
Wie heeft mijn struiken gesnoeid?	135
Leven in Gods aanwezigheid	136
Gods aanwezigheid in het gewone leven en in bijzondere gebeurtenissen	142
Bijzondere gebeurtenissen als teken van Gods aanwezigheid	144
God spreekt door Zijn Woord	146
Gebedsverhoring	149

Gods aanwezigheid in de verhoring van onze gebeden	149
Gods nabijheid in lijden en beproevingen	151
De ervaring van Gods afwezigheid	153
Gods afwezigheid als geloofsbeproeving	154
De ervaring van Gods afwezigheid in het lijden	158
Hulp bij het zoeken naar Gods aanwezigheid	160
Gemeenschap der heiligen	162
Eindnoten	165
Literatuur	171

Inleiding

Wanneer wij spreken over Gods aanwezigheid, kunnen velen zich daar weinig bij voorstellen. 'Ik geloof met mijn hele hart dat God er is, maar ik merk zo weinig van Hem.' Misschien is het wel onze eigen vraag: God is er, maar hoe kan ik Zijn aanwezigheid opmerken? Tegelijk maakt deze aanvechting ons onzeker naar de komende generatie jongeren toe: hoe kunnen we hen vertrouwd maken met het leven met God, als ik zelf zo weinig van God merk?

Het lijkt erop dat de vraag of God werkelijk aanwezig is, merkbaar aanwezig, door steeds meer mensen, ook binnen de christelijke gemeente, fluisterend of hardop wordt uitgesproken. Dit maakt ons erg kwetsbaar. We lopen het gevaar dat we de vaste overtuiging kwijtraken dat God er is en dat we Hem in Christus kennen en leren kennen als onze Vader.

De verlegenheid en verwarring die hierdoor ontstaat, wordt naar drie kanten zichtbaar.

Ten eerste naar onszelf toe: hoe leren wij leven uit de schat die ons is toevertrouwd? Hoe maken we ons de diepe inhoud van het geloof zo eigen dat God voor ons een levende werkelijkheid is?

Ten tweede naar onze jongeren toe: hoe dragen we dit geloof over op de volgende generatie jongeren? We merken zo dikwijls dat het geloof hen niet meer lijkt te raken. De kloof tussen de

wereld van de Bijbel en hun belevingswereld schijnt onoverbrugbaar.

Ten derde naar onze omgeving toe: hoe kunnen we dit geloof uitdragen aan hen die er niet meer mee vertrouwd zijn? Het lijkt wel alsof velen geen antenne meer hebben voor het geloof in een persoonlijke God.

Deze innerlijke onzekerheid heeft een proces op gang gebracht van diepgaande bezinning. Immers, niemand kan ontkennen dat de zuigkracht van de secularisatie ook in orthodoxe gemeenten zichtbaar en voelbaar is. In dit boekje pretendeer ik niet het antwoord te hebben op geschetste problemen. Het wil een bijdrage vormen in de discussie en de zoektocht naar antwoorden op de hierboven gestelde vragen. Wel wil ik een element ter sprake brengen dat naar mijn besef onvoldoende wordt belicht: de aanwezigheid van God. Als Hij (merkbaar) aanwezig is, hoeven wij Hem niet meer ter sprake te brengen, maar stelt Hij Zichzelf present.

De rode draad die door dit boekje heen loopt, is de zoektocht naar de duidelijke aanwezigheid van God, waardoor het geloofsleven weer tot volle bloei kan komen. Enkele vragen spelen daarbij een belangrijke rol:

1. Wat verstaan we onder Gods aanwezigheid?
2. Gaat het om het geloof in Gods tegenwoordigheid of kunnen we Gods aanwezigheid ook ervaren?
3. Hoe moeten wij denken over de mogelijkheid van geestelijke herleving? Zijn revivals uit het verleden, met hun krachtige openbaring van Gods aanwezigheid, een garantie voor de toekomst? Mogen we op grond van de Schrift op nieuwe tijden hopen waarin mensen onder de indruk raken van Gods heilige aanwezigheid?

De lijn van het boek is als volgt: In het eerste deel onderzoeken we bijbelse gegevens met betrekking tot Gods heilige tegenwoordigheid.

In het tweede hoofdstuk geven we aandacht aan enkele belangrijke aspecten van Gods werk in de herleving van de gemeente, zoals die door mensen is waargenomen en ervaren. We letten dus op lessen uit de geschiedenis.

Vervolgens willen we deze gegevens toetsen op hun bijbelse gehalte.

In het vierde hoofdstuk trekken we lijnen naar het geloofsleven, de eredienst, de prediking, de omgang met God en de geloofs-overdracht.

In het laatste hoofdstuk, dat we aan deze herdruk hebben toegevoegd, gaan we in op de concrete ervaring van Gods aanwezigheid en het gevoel van Zijn afwezigheid. Daarin stellen we vragen als: Waar kunnen we in ons dagelijkse leven sporen ontdekken van Gods nabijheid? Hoe spreekt de Heere tot ons door Zijn Woord? Hoe gaan we om met de aanvechting dat Hij Zich voor Zijn kinderen verbergt?

We hopen en bidden dat de lezing van dit boek eraan bijdraagt dat we ons meer en meer bewust worden van de wijze waarop God bij Zijn kinderen aanwezig is.

1

Gods tegenwoordigheid in de Bijbel

Inleiding

Wie in zijn leven worstelt met de aanwezigheid of juist de schijnbare afwezigheid van God, kan twee dingen doen: we zoeken in de Bijbel of ook in vroeger eeuwen mensen met dezelfde vragen geworsteld hebben als wij. In de psalmen en bij de profeten zijn er woorden genoeg die onze aanvechting vertolken. Ze roepen bij ons herkenning op: ‘Waarom blijft U van verre staan? Waarom verbergt U Zich in tijden van benauwdheid?’ (Ps. 10:1) ‘Ik zeg tegen God: Mijn rots, waarom vergeet U mij?’ (Ps. 42:10) We weten ons bemoedigd als we merken dat we in onze vragen niet alleen staan. Het zijn blijkbaar vragen waar gelovigen alle eeuwen door mee geworsteld hebben. Deze gedachte kan ons sterken in ons eigen zoeken naar de sporen van Gods aanwezigheid.

Deze benadering heeft echter ook een schaduwzijde: we kunnen zo met onze vragen vastlopen en verward raken, dat we steeds dieper in het moeras terechtkomen. We zijn namelijk te veel op onze ervaring van Gods aanwezigheid gefixeerd geraakt. Het is daarom goed om eerst voor een andere benadering te kiezen:

luisteren naar wat de Bijbel over Gods aanwezigheid zegt. We parkeren onze vragen en luisteren aandachtig naar de wijze waarop God Zichzelf ter sprake brengt. In onze zoektocht kunnen we niet volledig zijn, omdat telkens weer duidelijk wordt dat God op tal van manieren Zijn aanwezigheid laat blijken.

Dat God Zijn aanwezigheid openbaart, mag met recht een wonder genoemd worden. We leven niet in een lege ruimte, hoezeer de leegte soms gevoeld wordt.

Wel is het goed om vooraf op te merken dat Gods aanwezigheid niet altijd op gelijke wijze en in gelijke mate zichtbaar is. Dikwijls is er sprake van Gods *verborgen* aanwezigheid. Een duidelijk voorbeeld daarvan is het leven van Jozef. Schijnbaar is het God Zelf Die hem loslaat en aan alle mogelijke ellende prijsgeeft, terwijl hij door zijn broers op laffe wijze behandeld en in de steek gelaten wordt. God lijkt in zijn leven veel meer de Afwezige dan de Aanwezige. Toch geeft het boek Genesis een heel andere kijk op zijn leven. Voortdurend lezen we: De hand van de HEERE was met Jozef. De plaats die hij zich al snel in het huis van Potifar verwierf en het vertrouwen dat hem al spoedig in de gevangenis geschonken werd, zijn daar duidelijke voorbeelden van.

Dit gegeven kan ons helpen om ook in ons eigen leven alert te zijn op de tekenen die God van Zijn – dikwijls verborgen – aanwezigheid geeft. Dat kan ons enerzijds bewaren voor de moedeloze gedachte: God heeft Zich van ons teruggetrokken. Anderzijds kan het ons oplettend maken, zodat we geoefend worden in het herkennen van Gods aanwezigheid.

We beginnen onze zoektocht bij het begin van de Bijbel. Reeds daar worden beslissende woorden gesproken over de mens in zijn relatie tot God. We letten op de unieke plaats die de mens ontvangt in Gods goede schepping.

Beelddrager van God

Het derde woord uit de Hebreeuwse Bijbel is *God*. Hij heeft het eerste woord: 'In het begin schiep *God* de hemel en de aarde.' Als we er goed over nadenken, is dit een opmerkelijk begin. Bij alle vragen die wij kunnen hebben ten aanzien van het bestaan van God, leert de Bijbel ons eenvoudig: *God is er*. Wij noemen de Bijbel niet voor niets het Woord van God, want dat verklaart waarom de Bijbel niet inzet bij onze menselijke twijfels met betrekking tot God en geloof, maar bij Zijn openbaring. God openbaart Zichzelf, Hij is er. 'En *God* zei'... Sprekend schept Hij alles uit het niets. Zes dagen lang, totdat Hij op de zesde dag bij het hoogtepunt van Zijn scheppende activiteit komt: de mens. Met bijzondere zorg schept God de mens. Wat is er zo bijzonder aan dit laatste werk van Gods hand? Onze intelligentie, ons vermogen om na te denken en onze gedachten onder woorden te brengen? Hoewel deze mogelijkheden mede de grootheid van de mens uitmaken, blijkt het toch om iets anders te gaan. Wij zijn ervoor geschapen om in vrijheid met God om te gaan. Dat wordt duidelijk uit het feit dat God de mens pas na een zelfbe raad schept: 'Laten Wij mensen maken naar Ons beeld, naar Onze gelijkenis.' We kunnen de betekenis van deze woorden moeilijk overschatten. God heeft alle dingen geschapen, maar 'mist' nog Zijn beeld hier op aarde. Behalve de grote verantwoordelijkheid die God de mens geeft, is het belangrijkste wat hiermee wordt uitgedrukt dat God een schepsel op aarde zoekt met wie Hij in een verhouding van wederzijdse liefde kan omgaan. De twee woorden 'beeld' en 'gelijkenis' vullen elkaar aan en kunnen worden weergegeven als 'gelijkend beeld'. Weliswaar horen we niet waarin dit gelijkend beeld bestaat, maar uit het feit dat God Zich sprekend tot de mens richt mogen we zeggen dat het geschapen zijn naar het beeld van God de unieke relatie aangeeft waarin de mens tot God, zijn Schepper, staat.¹

Dat God de mens schiep, mannelijk en vrouwelijk, onderstreept het feit dat we aangelegd zijn op contact, ontmoeting en gemeenschap. Het is de rijkdom van man en vrouw dat zij samen mogen leven onder de zegen en voortdurende begeleiding van God Die hen gemaakt heeft.

Als Gods zaakwaarnemer en representant heeft God de mens geroepen tot heerschappij en dienst onder God. Hoewel in Genesis 1 niet met zoveel woorden gesproken wordt over de mens als *kind* van God, wellicht uit verzet tegen heidense gedachtegangen waarin het onderscheid tussen God en mens dreigde te vervagen, bedoelt de uitdrukking dezelfde innige relatie als die van vader en kind weer te geven. Dat blijkt uit Genesis 5:3, waar van Adams zoon Seth gezegd wordt dat hij de gelijkenis en het beeld van zijn vader is.

Geschapen naar Gods beeld mag de mens als koningskind van God in een unieke verbondsverhouding van liefde en wederliefde leven en heilig, toegewijd aan Hem, voor Zijn aangezicht wandelen. Het is onze roeping en ons voorrecht om de God Die ons geschapen heeft, te kennen en zorg te dragen voor al het geschapene.²

De mens is Gods representant op aarde. In dit kader moeten we ook de opdracht om zich te vermenigvuldigen zien. Doordat de mens zich vermenigvuldigt, wordt het beeld van God op aarde verspreid. Dat zou zonder zondeval betekenen dat de hele aarde vervuld werd van de kennis van de HEERE. Dat was het grote doel van de schepping. Dat blijft het doel van de herschepping. Zo mogen we stellen dat de mens niet alleen geschapen is met de *mogelijkheid* om in gemeenschap met God te leven, maar dat dit het ultieme *doel* was waarom God ons schiep.

De plaats waar God de mens een plek gaf, de hof van Eden, was voor hem het heiligdom waar hij God kon ontmoeten. Wandelend in de hof hoorden zij – de mens en zijn vrouw – de stem van God in het geluid van de wind. Daar wandelen zij samen, beeld-

dragers van God. De man, met zijn door God gegeven hulp naast hem. Samen wandelen zij voor Gods aangezicht, in Zijn directe aanwezigheid.

Verdieping

We zijn geschapen voor ontmoeting en liefdevolle omgang met elkaar en met God. Dat is niet alleen het doel waarvoor wij geschapen zijn, maar het is ook de meest intense blijdschap die wij kunnen ervaren. Zoals ieder voorwerp zijn eigen, specifieke bestemming heeft, heeft de mens een eigen en unieke roeping, namelijk om bij alles wat wij doen ons leven op God af te stemmen. Aangesteld als heer en (rent)meester over de schepping, hebben wij rekenschap af te leggen tegenover onze Schepper. Wij komen pas tot ons recht als we in ons 'element' zijn, als we ademen in de atmosfeer van Gods aanwezigheid. We zijn bevoorrechte schepselen, want wij waren bedoeld om in bewuste gemeenschap met God te leven.

Concreet houdt dit in dat we in het geloof bedenken

1. hoe waardevol we in Gods ogen zijn, eenvoudig omdat we door Hem zijn geschapen;
2. hoe welkom wij bij Hem zijn, in alle omstandigheden, want Hij heeft ons gemaakt;
3. hoe belangrijk het is om ons leven met Hem te delen;
4. hoe bevoorrecht we zijn dat er geen dingen zijn die aan Zijn aandacht ontsnappen.

Hoe meer we ons herinneren dat wij het beeld van God dragen (zelfs al is dat door de zonde ernstig beschadigd), des te meer zullen we leren om ons leven te delen, met Hem Die ons schiep, en met anderen die door God geschapen zijn, terwijl we ons bewust zijn van onze grote verantwoordelijkheid voor al het geschapene. Geschapen naar Gods beeld betekent daarom: leven in gemeenschap. We zijn niet alleen.

Gespreksvragen

1. Wat betekent het voor u dat we naar Gods beeld geschapen zijn?
2. Bent u zich ervan bewust dat leven betekent leven in gemeenschap met God?
3. Wat houdt dat voor u concreet in?

De hof van Eden als tempel

Was de taak van de eerste mens alleen het bewerken en onderhouden van de hof van Eden? Is werken het ultieme doel van ons leven? Er zijn meerdere uitleggers van de Bijbel die in de hof van Eden niet alleen een tuin gezien hebben die bewerkt moest worden, maar ook een heiligdom – een tempel – waarin God werd gediend en aanbeden. Zij hebben daarvoor de volgende redenen:

De tabernakel en de tempel waren plaatsen waar het volk en de priesters samenkwamen in Gods aanwezigheid. In Genesis 3:8 lezen we dat de mens en zijn vrouw de stem van de HEERE hoorden, Die in de hof wandelde, bij de wind in de namiddag. Het werkwoord *wandelen* is precies hetzelfde werkwoord dat gebruikt wordt in Leviticus 26:11-12 om Gods presentie te midden van Zijn volk mee aan te duiden: ‘Ik zal Mijn tabernakel in uw midden plaatsen en (...) Ik zal in uw midden wandelen.’ ‘De HEERE God nam de mens, en zette hem in de hof van Eden om die te bewerken en te onderhouden.’ (Gen.2:15) De werkwoorden *bewerken* en *onderhouden* worden doorgaans vertaald door *dienen* en *bewaren/bewaken*. Deze woorden worden op tal van plaatsen gebruikt bij het dienen van God en het er